Nr. 1. Lwów dnia 1. Stycznia. **Rok II.**

Słówko do oddziałów Towarzystwa gospodarskiego

przez

Antoniego Jabłonowskiego.

Go ahead, never mind, help yourself.
(Naprzód, niczem się nie zrażaj, na siebie rachuj).
Hasło narodowe amerykańskie.

Gdy hasło takie przejdzie w krew narodu i przejmie każdego tą myślą, że tylko pracą, inicjatywą i wytrwałością zdobywa stanowisko w narodzie indywiduum, a w świecie i naród, wtedy dopiero można się spodziewać owoców ducha ludzkiego, a z niemi i powszechnej pomyślności. My niestety nie wychowani w tej szkole! Wyrośliśmy pod opieką nieproszonych stróżów, wychowaliśmy się w systemie krępującym wszelki polot myśli, a wyszedłszy na obywateli pracujących, poddać się musieliśmy ustawom, które paraliżowały wszelką inicjatywę, tamowały wszelki postęp i w każdej myśli nowej wietrzyły zgubne dążności. U nas dotąd rząd był wszystkiem, a więc rządu czepialiśmy się za wszystko, od rządu spodziewaliśmy się, nie powiem wszystkiego, ale wielu rzeczy, a raczej — ku końcowi, po wielu a wielu zawodach, nie spodziewaliśmy się niczego, ale też narzekaliśmy nań co niemiara i za to czemu był winien i za to co nie w jego leżało mocy. Tak nas nauczono oceniać wszechmoc władzy, która ciągle na nas ciężyła, żeśmy nie ledwo od niej spodziewali ożywczego deszczu, gdy ziemia schła pod skwarem, a słońca po tygodniowej słocie. Nie mogło być inaczej. Rządy absolutne; stosownie do życzeń jednego z monarchów, wychowują sobie nie ludzi, lecz marjonetki, ale też za to biorą na siebie obowiązek myślenia o wszystkiem, czego tym posłusznym maszynom, któremi kierują, potrzeba. Młócarnia posłuszna mej woli najzupełniej, ale jak jej nie posmaruje, stanie, a tryby się poniszczą. A od iluż lat nas nie smarowano!

Ale idąc za gminnem przysłowiem rzućmy zasłonę na to co było, a co dziś dzięki Bogu nie jest, a w Bogu nadzieja, że nie będzie *). Oglądnijmy się na około i przyjdźmy do po-

*) Wprawdzie zwyczajem jest teraz uważać za prowizoryczne wszelkie teraźniejsze nabytki. Błahe są to twierdzenia, które dowodzą naszej

znania, że ściany klatki opadły i ptaszkowi furknąć wolno. Oswobodzono nas z więzów administracyjnych, mamy autonomję krajową, mamy prawo stowarzyszeń. Wprawdzie także modą dziś jest redukować autonomję do zera, jak dawniej modą było na rząd narzekać, ale pomnijmy o tem, że nie instytucje ludzi tworzą, ale ludzie duchem swoim podnoszą instytucje. Jakiemi je zrobimy, takiemi będą. Dlatego to dziś wszelkie zwątpienia są nie na czasie, bo dotyczą rzeczy przeszłych, są kwaśnemi reminiscencjami, a przezto, że leją zwątpienie w serca, które otuchy potrzebują, stają się zgubnemi, i bardzo zgubnemi. Dla tego to, kto w Boga wierzy, powinien całą piersią podawać to hasło: Do pracy, naprzód, pomagajmy sobie sami!

A gdy ono w koło obiegnie ziemię naszą i stokrotnem echem odbije się po siołach i miastach naszych, a silnie uwięźnie w przekonaniu każdego, wtedy bądźmy pewni, że na owoce długo nie poczekamy. Bóg nam dał jeden z najbogatszych, z najpiękniejszych warsztatów, a myśmy zeń nic wydobyć nie mogli?

I.

Dziś ludzkość cała doszła do przekonania, że wolność zawsze i wszędzie jest owem słońcem, pod którego promieniem rozkwita nowe życie. Dlatego to kruszą się wszystkie zapory, któremi dotąd ścieśniano swobodne działanie człowieka i naginano umysł i pracę jego do pewnych z góry oktrojowanych, a niby zbawiennych kierunków. Zarazem poznano także, że wolność nietamowana nie prowadzi do wyuzdania, bo zawsze znajduje w usposobieniu ludzkiem przeciwwagę, która reguluje harmonję w społeczeństwie. Dziś już wszyscy wiedzą, a raczej

---

umysłowej apatji i tego, żeśmy niedaleko odrośli od chłopa, co mówi „za bat'ka tak buwało, to i teper tak bude.“ Więc dlatego, że za absolutnych rządów, gdzie wola monarchy była wszystkiem, to nam dawano, to odbierano ustawy, i teraz ma być tak samo? Czyż konstytucyjne przeprowadzenie tych ustaw już żadną nie jest rękojmią? Czyż Galicja mogłaby popaść pod rządy absolutne, a inne prowincje monarchji być rządzone konstytucyjnie? Wątpię; a któż teraz jeszcze przypuści aby w niemieckich Państwa prowincjach dał się zaprowadzić absolutyzm, nawet gdyby rząd zechciał, co jest także niemożliwem ze względu na finansowe jego trudności. Jak uwierzymy, że to prowizoryczne; to prowizorycznie będziemy robić, a co prowizorjum warte, to przynajmniej w Galicji każdy wiedzieć powinien.

wiedziećby powinni, że wolność wtedy tylko bywa zgubną, gdy jak wino szampańskie zakorkowane ujścia nie mając, rozsadza z nieprzezwyciężoną siłą krępujące je naczynie.

A przecież mimo tego wszystkiego, ileż to jeszcze stoi zapór, które przesądy ludzkie postawiły. Na ile nieraz oporu natrafia walenie takich zapór ze strony tych, co niemi ochronieni się być mniemają. Nie idąc daleko, aby bodaj jednym przykładem okrasić teorję, wspomnę tu tylko o będącej na porządku dziennym wolności adwokatury, której pseudo-liberały wiedeńskie, w interesie własnej kieszeni adwokackiej podcinają skrzydła. Tym przykładem poparty, mniemam, że znajdę przebaczenie u czytelnika; żem go dotąd nudził rzeczami, o których jak to mówią, „wróble na płocie swiergoczą;“ ale kiedy nawet cywilizatorowie niemieccy mogą być za ograniczeniami średniowiecznemi, przeto sądziłem, że nie z młynami wietrznemi wojuję, broniąc zasad wolności.

Ale teraz tak postawiwszy zasadę, przejdźmy do rzeczy.

W następstwie powyższej teorji, jedną z najważniejszych rzeczy w świecie ludzkim, jest wolność własności; to bodziec, który cuda robi i potęguje postęp i produkcję. — Z pomiedzy wszystkich własności, ziemia z samej natury swojej jest najbardziej wystawioną na utratę wolności. I rzeczywiście, popatrzmyż, ilu ona jeszcze więzom podlega. Niepodzielność, krępująca dowolne rozrządzanie własnością, nieskupienie pól, krępujące tryb gospodarowania i robiące go zależnem od postępowania nieraz zgubnego sąsiadów; wspólne pastwiska, często marniejące ogromne obszary urodzajnej ziemi, bo nawet pastwisko liche, gdzie każdy gęsi i świnie wypędza. Te urządzenia i wiele innych jeszcze są trucizną wolną ale pewną, która jeźli jeszcze długo działać będzie na nasze rolnictwo; niechybnie je zbije i nas zepchnie do roli parjasów, co żebrać będą chleba. Już Bóg nas ostrzega — w przeciągu trzech lat, drugi raz głód nawiedza naszą ziemię, która powinna być szpichlerzem Europy, bo ma wszystkie warunki po temu. A nie łudźmy się próżno, ale tego roku jak i w r. 1865 niektóre okolice naszego kraju, głodem będą marły.

Wady w organizmie narodowym, w jego instytucjach są nader niebezpieczne, działają bowiem tak powoli, iż życie ludzkie nie jest dostatecznem, aby objąć okiem złe następstwa ta-

kowych. Dopiero pokolenia od pokoleń biedniejsze upadają coraz niżej; człowiek sam w biegu życia zmian tych prawie nie czuje. Pulsem takich wad organicznych, które narody zabijają, jest statystyka. Niestety nie od dawna ją u nas w Polsce mamy, bo by jak widmo stała przed nami ciągle i pokazywała, jak głęboko upadliśmy od tych czasów, gdzie my karmili zamorskie kraje i gdzie odwieczne bory dostarczały sąsiadom budulca i materjałowego drzewa co niemiara. Ale nam dosyć jednego, ostatniego okresu, który już urzędowa statystyka wyjaśnia. Przejdźmy znakomitą pracę p. Marassego o reformie podatków, *) a tam znajdziemy, że od r. 1846 upadliśmy we wszystkiem. Ludność się zmniejszyła, produkcja wolna się zmniejszyła, stan bydła się zmniejszył, przemysł, ten i tak u nas biedny przemysł, jeszcze się zmniejszył!

Prawda, że wina cięży w wielkiej części na ówczesnem systemacie rządu, że podatki są wygórowane, że gorzej niż kajdanami, bo sekaturą prawie bajeczną krępowano gorzelnie i inne przemysłu gałęzie, ale zawsze jednak uderzmy się w piersi i powiedzmy nasza wina, bo i naszej winy dużo tam znajdzie.

Spojrzyjmy na sąsiednie Węgry: czyż one do nas niemogą także od 48 r. odezwać się słowy: „a ja czyż na różach leżę,“ a przecież jaki tam od tego czasu postęp. Rolnictwo w niektórych okolicach może rywalizować z niemieckiem, tak sobie przyswoiło maszyny i wszystkie ulepszenia racjonalne, chów bydła i owczarstwo ulepszone kwitną, przemysł się podniósł. Młyny parowe, rektyfikarnie, fabryki maszyn rolniczych, wznoszą się na ogromną skalę. Na wystawie gospodarskiej w Wiedniu temu dwa lata, odniosły narzędzia gospodarskie z Pesztu zwycięstwo nad angielskiemi taniością swoją, a nad czeskiemi dobrocią wyrobu. Na pługach z fabryki Schnauferta w Jarosławiu, które mam u siebie, czytałem sam imię Vidats, fabrykanta z Pesztu na lanej słupicy. Tam praca, wytrwałość i umiejętne zastósowanie postępu, podniosly kraj w tym samym lat przeciągu i pod tym samym systemem rządu!

Dla tego teraz bierzmy się do dzieła i tam przynajmniej, gdzie nam rozwiązano ręce, działajmy, ale szybko, ale dzielnie. Tak wyżej wskazałem na zapory, które tamują rozwój swobodny własności. Już 3 kadencje sejmowe minęły, a nawet pierwsza z zapór, niepodzielność gruntów nie mogła runąć. A po-

*) Przegląd polski z dnia 1. lutego 1866.

mnijmy, że od uchwały sejmowej jeszcze do wprowadzenia w życie rok minie. Dla tego połączmy się do szturmu na tym przynajmniej punkcie, a zrobimy wyłom w tej sieci, którą nas obstawiono. Wszystkie oddziały Tow. gosp. jak są, powinny wystósować petycję do komitetu centralnego Tow. gosp. we Lwowie, aby takowy, wsparty głosem całego kraju, mógł prosić usilnie sejmu o załatwienie tej piekącej sprawy na przyszłej kadencji.

O użyteczności, a raczej niezbędności samej podzielności gruntów nic nie powiem, bo myślę, że kraj cały o tem jest jednej myśli, ktoby jednak w tym względzie zachował jakąkolwiek wątpliwość, tego odsyłam do gruntownie opracowanego artykułu posła Baczyńskiego, o wolności dzielenia i łączenia gruntów, *) a tam przekonania zaczerpie i dowie się o przebiegu całej tej sprawy w izbie sejmowej.

My przejdziemy do kwestji o kommasacji gruntów, która teraz także należy do kompetencji sejmu krajowego.

(C. d. n.)

Korespondencje.

Washington dnia 20. listopada 1867.

(*H. K.*) Departament rolniczy rządowy nie zebrał jeszcze wszystkich dat statystycznych, aby można było dać już dokładny obraz zbiorów, lub robić stanowcze wnioski, ile Ameryka dostarczy zboża dla powszechnego handlu. Pan Gev. J. Abbot, jeneralny amerykański konsul w Sheffield w Anglii powiada, że handel amerykański zbożowy mocno zwichnięty przez blokady przeszłej wojny, oraz przez wygórowaną taryfę, tego roku jednak znacznie się polepszył, bo stanowi już jedną dziesiątą część całego zagranicznego przywozu; w r. 1866 Amerykanie sprzedali do lipca 8.000 tylko kintalów (112 funtów każdy), tego zaś roku do sierpnia było już sprzedanych 337.224 kintalów różnego zboża.

Mówiąc o zbożu w Ameryce, musimy prosić czytelników, aby zwrócić chcieli uwagę, mianowicie jeśli zechcą w przyszłość zajrzeć, że masa zboża wywiezionego z Ameryki, jest więcej skutkiem chciwej spekulacji Nowojorczan, Bostonczyków

---

*) Przegląd polski z 1. grudnia 1866.

i t. p. niż nadzwyczajnego zbytku urodzajności i zapasów krajowych. Mniej jedzą w Ameryce chleba pszennego, ci co sprzedają pszenicę, niż w jakimkolwiek kraju. Nie jest to hypoteza żadna, ale doświadczonego badacza zapewnienie w raporcie złożonym świeżo w departamencie rolniczym. Wysokie ceny na miejscu (12 groszy funt mąki) nie są czem innem, tylko rachubą spekulantów, którzy przeto myślą zagranicznym targom narzucić lepsze ceny. Zresztą mają oni w odwodzie mniej przystępny, ale zawsze głodny targ Ameryki południowej, kędy ceny mąki jak w Pernambuco, Rio Janeyro, Montevideo, Buenos Ayres, Valpareiso Lima, i t. d. są od 40 do 500 dolarów beczka, pięćset piszę i powtarzam, *) mąki, ważąca około 196 do 200 funtów.

Urodzaj na akrze (42.500 stóp kwadratowych), w zachodnich prowincjach w przecięciu jest bardzo mały, bo często nie przynosi 10 buszlów w przecięciu (t. j. około 650 funtów); bo jak powiada tenże raportujący p. J. H. Dodge, uprawa roli jest mizerna; zaledwo jest pooraną, zielska wszędzie górę nad wszystkiem biorą, chwasty po zapłociach, miedzach, wygonach, ugorach bujają, i nikt w żaden sposób ich nie tępi, owady (w rodzaju naszych polnych świerszczy) i robactwo okrutne zniszczenie niosą, gąsienice wśród pajęczanych zawiniątek mnożą się bez obawy, bo nikt ich nie tknie, ciągłe, przez wiele lat używanie tegoż samego kawałka ziemi pod toż samo ziarno jest powszechniejszą praktyką **). Rotację ledwie teraz poczynają pisma rolnicze zalecać. A jakże to daleko między teorjami dzienników a praktyką rutynistów? Dla różnych przyczyn, ale najwidoczniej dla braku rąk, Niemcy nawet na dalekim Zachodzie ***), tracą pamięć rotacyjnego, rozumnego rolnictwa, nadto dla trochy innego zboża trudno znaleźć kupca.

Raporta departamentu w Washingtonie w październiku zawierają sumy w buszlach zbioru *pszenicy* i t. d., porównanie z sumami zbioru z przeszłego roku ze względem na różnice liczb

---

*) W Ameryce południowej w zamianę trzeba brać artykuły surowe, niema tam tego co się zaraz sprzeda w Ameryce, niema emigrantów i powrót jest dłuższy; te są między innemi przyczyny, dlaczego Amerykanin woli mniejsze, ale częściej powtórzone zyski z Anglią, Francją itd.

**) Widziałem pole 30 lat bez przerwy pod kukurudzą i pod kukurudzą, tylko trochę fasoli i harbuzów między nią dla odmiany, ale nigdy nic więcej.

***) D a l e k i m Z a c h o d e m niedawno zwano Illinois, Wisconsin, Missouri, dziś doń liczą Kansas, Nebraskę, Dakota, Montana i Colorado.

akrów i rodzaju ziarna. Niemamy wcale jeszcze raportów z nad Spokojnego Oceanu brzegów, ani z odleglejszych prowincji Stanów i terytorjów. Skutki wszakże zdają się być dość pomyślne dla producentów i konsumentów mąki w kraju. W niektórych miejscach, w stosunku do obszarów, bardzo były bogate zbiory, zato w innych pszenica zupełnie chybiła. W całym jednak kraju ogół liczb buszli daleko jest większy niż któregokolwiek roku t. j. o 20 miljonów beczek więcej niż w latach między 1850 do 1860; słowem plon tegoroczny wynosi od 220 do 225 miljonów beczek pszenicy *).

Texas, Kansas mają zbiór pszenicy o półowę mniejszy, zato w Illinois jest o 7% większy, w Minnezota o 8%, w Michigan o 13%, w Jowa o 15%, a w Wisconsin o 15%. Bogate Stany w dolinie Ohajskiej (Ohio), które nadzwyczaj ucierpiały ostatniego roku, znacznie się pokrzepiły tego roku, i tak Indiana ma o 85% więcej, Zachodnia Virginia o 51, Kentucky o 3, a Pensylvania o 5%. W Stanach południowych polityczne okoliczności i zmiana roboczych rąk, kazały wiele plantacji bawełny obrócić w pola pod pszenicę lub inne zboża, najobszerniejszy tego dały przykład Georgja, Alabama, Tennessee i Arkansas. Nieurodzaj w Texas najwięcej przypisać należy złej uprawie i zapuszczeniu zielskiem pól, tak dalece tam one chybiły, że pola, które dawały zwykle od 15 do 25 buszli na akier, tego roku zaledwie przyniosly $4\frac{1}{2}$ buszla.

Gatunek ziarna w ogóle jest lepszy tego roku niż lat przeszłych, ziarno jest zdrowsze, suchsze i pełniejsze, ale w wielu miejscach jest bardzo biedne, pomarszczone, lekkie i buszel ledwo 58 funtów ważyć może. Wszakże na targach gospodarze wystawiają staranniej oczyszczoną i oddzieloną pszenicę, mianowicie od dzikiego czosnku, tego nie można zupełnie powiedzieć o innych ziarnach.

Owsy chybiły prawie bez wyjątku w Maine, Vermont, Nowym Yorku, Virginji, Mississippi, Texas i Kentucky. W Michigan nie było go tego roku więcej niż lata przeszłego. Inne dalsze zachodnie Stany miały zwykły dobry urodzaj. Ohio, Indiana, Illinois, Wisconsin i Minnezota wydały więcej i dużo

---

*) Beczka równa się $2\frac{1}{2}$ buszlom. Raportujący nie zwraca uwagi, że między 1850 a 1867 więcej miljona przybyło przychodniów, między któremi 250.000 śmiało można liczyć rolników.

lepszego owsa i w przecięciu w Ameryce liczyć go trzeba tego roku na 280 miljonów buszli. Tu możemy wspomnieć nawiasem, że owies amerykański jest nader lekki, i niemoże pójść w porównanie w owsami Węgier i Polski.

Żyta i tyleż i takiej dobroci urodziło się tego co i przeszłego roku, Maine, New Hampshire, Vermont, Rhode Island, Delaware, Virginja, Tenesse i Nebraska tylko mniej nieco go mają, jednakże będzie żyta tego roku, nieliczą Stanów z nad Spokojnego Oceanu 21,900.000 buszli. Bardzo mało w Ameryce, i to między ludnością z Niemiec lub Wschodu Europy używają chleba żytniego. Mąki jednak cena bardzo się mało różni od pszennej, i największą zdaje się część żyta biorą do gorzelni na robotę, poszukiwanej w Scotch albo Irish whisky, mocno trącącej fuzlem okowity.

Jęczmień, którego w ogóle uprawa jest zaniedbaną, albo raczej małą w Ameryce, chybił tego roku tak, że go o 4% mniej niż przeszłego roku będzie. Nowojorski stan, który dostarczał zwykle czwartej części jęczmion targom, t. j. około 2 miljony buszli tego roku zaledwo będzie mógł 500.000 buszli dysponować.

Groch, tak ważne zajmujący miejsce na Połódniu w hodowli i tuczeniu trzód będzie tego roku w więcej jak dostatecznej ilości na potrzeby miejscowe, liczby ilości nie mamy jeszcze.

Fasole i boby zato chybiły w Nowej Anglji, gdzie ważniejszą rolę niż barszcz w Polsce zajmują. Virginia zaś Kentucky i dalej na Zachodzie w zwykłej ilości będą mogły ich dostarczyć.

Maiz (kukurudza) jaki da plon tego roku, jeszcze w tym miesiącu powiedzieć nie można. To pewno, że w okolicach, gdzie tuczą miljonami i biją świnie, i gdzie kukurudzy się dużo spożywa, bardzo tego roku jej niedostatek czuć się daje. Ztąd ceny wędliny i solonych świnin, oraz sadła już się znacznie podniosły. Chociaż gdy z niej wódkę pędzą, raport p. Dodge mówi: „że rząd będzie zaledwo w stanie wybrać swe akcyzy.“

Może być tylko ciekawości przedmiotem dla Europy zbiór i urodzaj *Sorgum* (cukrowej trzciny na północy). — Zawód, jakiego doznali i koszta, jakich wymaga robota cukru z tej trzciny, oraz łatwość, z jaką przeradza się ona będąc w bliskości Mais, szczególniej miotlanej trzciny, zdaje się przyczyniać nie mało, że Amerykanie powoli opuszczają uprawę tej, z kosztami z Chin sprowadzonej rośliny. Ci, co z niej pędzili

wódkę, tylko się nachwalić nie mogą i zysku i dobroci wódek otrzymanych.

Tatarka zaledwo tego roku wyrówna w dobroci i w ilości zbiorom z lat przeszłych. Delaware, Maryland, Missouri, Jowa, Kansas, Nebraska, Ohio zebrały jej o 29% mniej tego roku. Indiana o 17%, Illinois o 9%. To też cena hreczanej mąki już nader wysoka, bo po 10 centów, czyli 25 groszy funt na rynku codziennym, kaszy czyli krup tu nie wyrabiają z hreczki między Amerykanami.

Ziemniakom lato mokre zaszkodziło na Wschodzie i blisko brzegów morza, posuchy zaś w głębi kraju, gdzieindziej zaś owady zadały ogromną klęskę, ilości zbioru jeszcze nie obliczono.

Czy taksy, czy akcyzy, czy polityczne niepewności, czy wszystko razem przyczyniło się, że *tytoniu* i *tabaki* tego roku i mniej uprawiano i mniej zbierają, to trudno rozstrzygnąć.

Cukru Luzijana tylko wyda prawie dwa razy więcej, niż roku przeszłego, co jednak wcale nie wystarczy na domową potrzebę.

O *bawełnie* ledwo coś w grudniu będzie można stanowczego powiedzieć. To pewno, że południowa Karolina, Georgia i Alabama będą jej miały więcej. Teraz zaś i Luizjana, mniej niż lat zeszłych, próby z bawełną w południowym Illinois, Indiana, w Tenessee zdają się bardzo zachęcać na przyszłość. W ogóle liczą na zbiór 2,500.000 bal, o 400 funtach każda.

Tuczenie bydła nie ustępuje wcale przeszłemu rokowi, ani w ilości, ani jakości i konsumenci zdaje się będą mogli liczyć na przystępniejszy befsteak, którego w roku przyszłym funt dochodził do 36 centów, czyli 3 złp., a tego roku można mieć po 25 centów, czyli 2 złp. funt.

Pszenicy z przeszłych lat bardzo mało jest w zapasie tego roku i to jeszcze w proporcji takiej, jak nie było żadnego roku. Zdaje się, że nie obawiamy się siedmioletnich głodów i nie potrzebujemy Józefowych przestróg.

Zbożowy handel Ameryki opiera się głównie na pszenicy, zwykle ją sprzedają w bardzo dobrej krupiastej mące. Anglja tylko bierze coś w ziarnie. Podwójna z tego jest korzyść, odchody, otręby zostają na miejscu i służą na domowe potrzeby, powtóre mniej miejsca potrzebuje większej wartości ładunek. Mąka się wywozi wyłącznie prawie pakowana w beczki, zawierając 196 funtów oprócz beczki. Robota beczek ma swoją też zaletę, tj. wywóz obrobionej klepki i zatrudnienie wielu rąk. Beczki

do mąki nie są ani tak wykończone, ani potrzebują żelaznych obręczy, jak n. p. beczki do solonego mięsiwa i najwięcej się robią machiną, z drzewa dębowego, lub bukowego lub innego, nie dając żadnego smaku lub zapachu mące. — Mąka pakuje się w beczki za pomocą bardzo silnej prasy i powinna między dwoma palcami ucierana, dać się uczuć na kształt krupki — nie ślizkiego gipsu. Taka mąka na targach południowej Ameryki ma zawsze dobry i gotowy pokup. W innym czasie, jeżeli się podoba czytelnikom, to powiemy nieco o tym Ameryki południowej targu, o rodzaju zamiany, o zyskach, trudnościach i transporcie, dziś poprzestaniemy na dodatku cen ostatniego targu Nowojorskiego i Baltimory. Ceny są tylko hurtowne:

Mąki pszennej Baltimorskiej wywozowej 10.60—11.50 dol., trochę lepszej 12 dol., najlepszej (family) 12.50—13, Ohio dobra 9.50 do 10 dol., Ohio wywozowa 10.50—10.75 do 12.50, Ohio lepszej 12—12.50, żytniej 6.40—7.75, kukurudzianej 6.50, hreczanej 100 fnt. 4.25—5 zł. a.

Zboże w ziarnie: *pszenicy* czerwonej buszel po 2.35 dol., 2.48, nawet 2.55, mais biała stara 1.38, mais biała nowa 1.16 do 1.26, mais żółta stara 1.35, mais żółta nowa 1.28; *owies* buszel 0.75 dol.; *żyto* 1.55.

Inne produkta: *świnina* (lepszego solenia) Mess-Pork beczka dolarów 22.50; *sadła* funt 0,12$^3/_4$ cent.; *szynki* i *łopatki* razem funt 0.13 centów; *boki czyli połcie* 0.16 ct.; *szynki* z lukrem przyprawiane funt 0.18—0.20.

Inne ziarna: *koniczyny* buszel dol. 7.75; *tymotejka* 2.75; *lniane* dol. 2.50.

Dolar obiegowy czyli papierowy wart był tejże daty prawie 72 centów złotem czyli 5 złotych i groszy 15.

Czynności Towarzystw gospodarskich

Wyciąg z wywodów słownych posiedzeń komitetu Tow. gosp. galic.

Zaczynamy szereg sprawozdań o czynnościach komitetu Towarzystwa gospodarskiego od ostatniego ogólnego Zgromadzenia t. j. chwili, w której właśnie „Rolnik“ jako organ urzędowy Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego wychodzić zaczął i będziemy odtąd ciągle podawali takowe według urzędownie sprawdzonych protokołów posiedzeń.

Dnia 1go lipca 1867 r. odbył komitet posiedzenie doraźne na którem uchwalił na wniosek p. *Mieczysława Szczepańskiego* wy-

drukować na koszt Towarzystwa gospodarskiego *Statut krajowego Towarzystwa wzajemnej pomocy dla oficjalistów prywatnych w myśl uchwały poprzednio zapadłej na Ogólnem Zgromadzeniu Towarzystwa gosp.*

Na posiedzeniu odbytem dnia 27go lipca 1867 roztrząsano sprawę obsadzenia posady adjunkta nauk matematyczno-fizycznych w szkole dublańskiej. Zgłosiło się 8 kandydatów. Dyrekcja szkoły proponowała na 1em miejscu p. *Jawurka* prof. gimnaz. w Rawie w król. Polskiem, na 2em zaś p. *Rylskiego* technika i gospodarza praktycznego. Komitet uchwalił zamianować p. *Jawurka* adjunktem nauk matematyczno-fizycznych w Dublanach.

Na posiedzeniu dnia 23go sierpnia 1867 odbytem powziął komitet wiadomość, że p. *Jawurek* mianowany adjunktem nauk matematyczno-fizycznych w Dublanach posady tej w tym roku objąć niemoże, jednak oświadczył się z gotowością objęcia jej w następnym roku szkolnym. Komitet uchwala obsadzić tę posadę tymczasowo na rok innym kandydatem.

Następnie uchwalono w sprawie *oddziałów powiatowych*:

1) Ze względu na to, że powiat *Turka* posiada tylko jednego członka Towarzystwa gospod. zostawić zawiązanie tam oddziału powiatowego w zawieszeniu, aż będzie możność zlania się większej ilości powiatów w jeden oddział.

2) Wnieść na Ogólnem Zgromadzeniu sprawę połączenia powiatów Staromiejskiego i Bireckiego w jeden oddział.

3) Uznać zawiązanie się oddziału Kołomyjskiego za prawomocne i zezwolić na przedstawienie przewodniczącego w oddziale Kołomyjskim (p. Franciszka Jasińskiego), który się podjął ściągnąć zalegające u tamtejszych członków Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego roczne wkładki, jeżeli 3cia część takowych na rzecz Oddziału odstąpioną zostanie, a zatem uchwalono:

a) odstąpić Oddziałowi Kołomyjskiemu 3cią część rat bieżących na rok 1867;

b) odstąpić 3cią część od uzyskanej na *wykreślonych* członkach sumy;

c) co do zaległości od członków niewykreślonych dotąd wyjednać się mających, uznał się komitet nieumocowanym do odstąpienia trzeciej części i pozostawił decyzję Ogólnemu Zgromadzeniu.

Uchwały te (*a*, *b*, *c*) postanowiono zakomunikować innym Oddziałom jako dyrektywę.

Oddział Kołomyjski na posiedzeniu dnia 1. grudnia ukonstytuował się ostatecznie.

Przewodniczącym obrano jak pierwej p. *Franciszka Jasińskiego*. Radnymi zaś pp. *Juljana Puzynę, ks. Pietrusiewicza, Kajetana Agopsowicza, Ignacego Strzelbickiego, Ernesta Broschmana, Stanisława hr. Dzieduszyckiego.* — Delegatami na ogólne zgromadzenie pp.: *Juljana Puzynę i Stanisława hr. Dzieduszyckiego.*

Oddział Husiatyński obrał d. 27. listopada delegatami swymi pp.: *Mieczysława Potockiego, Erazma Wolańskiego, Kornela Horodyskiego.* (Trzech dla tego, aby w razie przeszkody jeden drugiego zastąpić mógł).

Pan Kazimierz Grocholski, wybrany przewodniczącym oddziału gosp. dla miasta Lwowa, oświadczył na radzie komitetu dnia 16. grudnia b. r. iż godności tej, tyle zaszczytnej dla niego przyjąć nie może, nie należy bowiem do oddziału lwowskiego, ale do skałackiego. Członkowie zatem miasta Lwowa sproszeni będą przez dotyczącego delegata na powtórne zgromadzenie, celem przeprowadzenia wyboru przewodniczącego.

Przegląd rolniczo-kupiecki.

Ze Lwowa. (*K. Wid.*) Tak z kraju jako i z zagranicy donoszą nam, że handel zbożowy był, pomimo nadzwyczaj utrudnionego dowozu w skutek zamieci śnieżnych, bardzo ożywiony. Zarówno też stwierdzają korespondencje rolniczo-kupieckie *stałość cen*, t. j. że ani nie spadają znacznie, ani też się podnoszą. Ruch ten pochodził wszakże nie tyle z większych spekulacyj handlowych, które okazały się w ostatnich czasach bardzo wstrzemięźliwemi, ile z podniesienia się potrzeb wzajemnych przy końcu roku między producentami płodów rolniczych, a konsumentami tychże. Dla tego kupowano i przedawano najwięcej na potrzebę miejscową. Wogólności zauważano większy napływ drobnych konsumentów na targowice niż większych i przypisywano to głównie potrzebie gotówki na podatki i różne inne wypłaty z końcem roku. U nas w kraju, dopytują się ciągle o zboże, także i o mąkę przez handlarzy, ale Węgry konkurują co do zboża skutecznie z naszymi producentami, bo ci mają, zwłaszcza *pszenicę* w gorszym gatunku i w niewielkich ilościach. Za mąkę i otręby twierdzą nasi producenci, że z Prus za nizkie ceny ofiarowano. Dla tego wywóz nie wielki. Jeden *owies* mocno do Prus odchodzi i stał we *Lwowie* po 3 zł. a. za 100 fnt.; w *Wiedniu* był po 2.5 do 2.10 zł. a. za 44 fnt. W zachodnich obwodach, aż po rzeszowski, objawiło się mocne poszukiwanie za *masłem*, za które płacono 40—43 zł. a. za centnar.

Na **giełdzie** niebyło żadnych tranzakcji na zboże w ostatnich dniach, podobnie też i perjod świąteczny powiększył jeszcze czczość w ruchu effektów. *Akcje kolei Karola Ludwika* sprzedawano po 202 zł. a. 75 cnt. *Cukier* raf. po 33 zł. a. 25 cnt.

Na targach lwowskich była *pszenica* po 6.6 złr. a. (mierzyca); *żyto* po 4 zł. a.; *jęczmień* 2.88 zł. a.; *owies* 1.62 zł. a.; *hreczka* 3.55 zł. a.; *groch* 5 zł. a.; (na giełdzie *fasolę* sprzedawano po 6.50 zł. a. za 180 fnt.); *ziemniaki* 1.96 zł. a.; *siano* (cetnar) po 1.18 zł. a.; *słomę* po 57 cnt.; drzewa sąg *bukowego* 10.55 zł. a.; *sosnowego* 7.28 zł. a.; *masła* funt po 64 cnt.

Rozmaitości.

— *Na co zważać należy przy urządzaniu stajen.* Wiadomą jest rzeczą, że do utrzymania wszelkiego zwierzęcia niezbędnie potrzebnem jest prócz światła i pokarmu czyste powietrze. Aby to osiągnąć po stajniach, staramy się usunąć wilgotne odchody i z nich wywiązujące się gazy. Do odcieku jednakże płynów jest zwykle podłoga w stajni tak urządzona, iż w kierunku od koryta ku tyłowi spadziste ma położenie. Przez środek odgrodzenia konia znajduje się często prostopadle od koryta głęboka rynna, kończąca się w otwartym najczęściej kanale odciekowym, który z tyłu koni się rozciąga i pod progiem drzwi stajennych lub też pod ścianą boczną na otwarte miejsce wychodzi. Wskutek takiego urządzenia jest zwierze przymuszone stać przodem wyżej, niż tyłem i trzymać swe całe ciało w postawie nader nienaturalnej, co na niektóre części bardzo szkodliwe wywiera skutki, jakiemi są n. p. skurczenie się lub rozciągnięcie niektórych wiązadeł stawowych lub mięśni. Ta nieuchronna niedogodność sprzeciwia się prawu natury, podług którego spokojność tylko natenczas jest możebną, gdy się wszelkiego uniknie wysilenia, co u nóg przednich pod tym jedynie warunkiem zachodzić może, jeżeli żaden ich muszkuł i żadne ściągno nie jest czynne. Spokojność jest dla wypoczynku wysilonych podczas pracy części nieodzownie potrzebną, lecz na spadzistej płaszczyźnie nigdy osiągniętą być nie może, na której koń wciąż starać się musi cały organizm za pomocą posuwającego się ku przodkowi ruchu w równowadze utrzymać i przychyleniem nóg przednich w kolanach postawę horyzontalną zachować. Położenie takie ciągłe staje się po niejakim czasie przyczyną dolegliwości chorobliwych w wiązadłach stawowych i w mięśniach ściągowych, których wystąpienie na zewnątrz znawcy koni po prostu „krzywemi nogami“ zowią.

Aby tej wielkiej niekorzyści zapobiedz, a przytem jednak odcieku w stajni nie zaniechać, winno się pochyłość podłogi (posadzki) z obu stron równą i lekką ku środkowi wykonać. Bardzo mocnemi i na bok kładzionemi cegłami szczelnie wyłożona posadzka w ten sposób ukonstruowana, odpowiada zwierzęciu i umożebnia mu zupełnie dowolne i bez wysilenia którejkolwiek części ciała wygodne wypoczęcie, czego koń w odgrodzeniu spadzistem, przewieszeniem się na tył za pomocą łańcucha przy uździenicy dopiąć usiłuje i przy tem zarazem tylnemi nogami aż po za rowek występuje. Wilgoć, która do założonej na środku miałkiej rynny spływa, może się zbierać albo w naczynie wpuszczone za koniem, które przykrywadło z żelaza lanego, dziurkami opatrzone zamyka, lub też odprowadzić do kanału, który się w rezerwoarze urządzonym za gnojówką kończy.

Kalendarz na rok 1868.

Styczeń

D.	t.	Sw. rzymskie		Sw. greckie
1	Ś.	*Nowy rok*	20	Ihnatyja Jep.
2	C.	Makarego Opata	21	Juljanny Mucz.
3	P.	Genowefy Panny	22	Anastazyi M.
4	S.	Tytusa Bisk. M.	23	10 Mucz. w Kr.
5	N.	*E. po B. N.* Tel.	24	*N.pr.R.Hł.4.*†
6	P.	*Trzech Króli*	25	*Rozd. Chryst.*
7	W	Walentego B.	26	*Sobor P. Boh.*
8	S.	Seweryna Op.	27	*Stefana Mucz.*
9	C.	Marcjanny P. M.	28	2.000 Muczen.
10	P.	Pawła Pust.	29	S.S. Mład. 14.000
11	S.	Honoraty Panny	30	Anysyi M.
12	N.	*E.1 po 3.K.* Ern.	31	*N. po N. Hł. 5.*
13	P.	Hilarego B.	1	*Hen.1868* O.H.
14	W	Feliksa z Noli	2	Sylwestra Pap.
15	Ś.	Maura Op.	3	Małachia Pr.
16	C.	Marcelego I. Pap	4	Sobor 70 Apos.
17	P.	Antoniego Op.	5	Fteopompta
18	S.	Pryski P.	6	*Bohojaw. Hos.*
19	N.	*E.2.po3.K.* Im. J.	7	*N.poBoh.Hł.6.*
20	P.	Fabiana i Sebast.	8	Hryhoria Pr.
21	W	Agnieszki P. M.	9	Polyjewkta
22	Ś.	Wincentego M.	10	Hryhoria Jep.
23	C.	Zaślubiny N. P. M.	11	Fteodozya Pr.
24	P.	Tymoteusza B.	12	Tatyanny M.
25	S.	Nawróc. św. Paw.	13	Hermyła M.
26	N.	*E.3.po3.K.* Polik.	14	*N. o Zak. H. 7.*
27	P.	Jana Chryzos. B.	15	Pawła Ftew.
28	W	Karola Wielkiego	16	Petra Weryhy
29	S.	Franciszka Salez.	17	Antonja Wel.
30	C.	Martyny P.	18	Aftanazya i Kir.
31	P.	Marceli W. i Rade.	19	Makarya Pr.

Luty

D.	t.	Sw. rzymskie		Sw. greckie
1	S.	Ignacego B. M.	20	Eutymia W.
2	N.	*E.4.po3.K.N.M.*	21	*N.O.M.iF.H.8.*
3	P.	Błażeja B. M.	22	Timofteja Ap.
4	W	Weroniki P.	23	Kłymenta
5	Ś.	Agaty P. M.	24	Ksenyi Prep.
6	C.	Doroty P.	25	Hryhorya B.
7	P.	Romualda Opata	26	Ksenofonta Ark.
8	S.	Jana z Malty	27	Joana Złotoust.
9	N.	*E. Staroz.* Apo. P.	28	*N.O.S.ob Hł.1.*
10	P.	Scholastyki P.	29	Ihnatyia Jep.
11	W	Łucyusza B.	30	*Trech Światyt.*
12	Ś.	Eulalii P. M.	31	Kyra i Joana
13	C.	Katarzyny S.	1	*Fewr.* Tryfona
14	P.	Walentego M.	2	*Stryt. Hospod.*
15	S.	Faustyna M.	3	Sobota zaduszna
16	N.	*E. Mięsop.* Jul. P.	4	*N. Miaso.Hł.2.*
17	P.	Konstancji P.	5	Ahaftyi Mucz.
18	W	Flawiana Męcz.	6	Wukoła Prep.
19	Ś.	Konrada Pust.	7	Parftnya Jep.
20	C.	Nicefora M.	8	Fteodora S.
21	P.	Eleonory P.	9	Nykyfora M.
22	S.	Piotra Kated.	10	Charlampyia M.
23	N.	*E. Zapu.* Rom. P.	11	*N.Syrop. Hł.3.*
24	P.	Dzień przestępny	12	Maletya Arch.
25	W	Macieja Apostoła	13	Martyniana
26	Ś.	*Popielec* Wikt. †	14	Awksentya Ar.
27	C.	Anastazji Panny	15	Onysyma
28	P.	Aleksandra B.	16	Pamfyłyia M.
29	S.	Romana Op.	17	Fteodora M.

Marzec

D.	t.	Sw. rzymskie		Sw. greckie
1	N.	*D. 1. Wstęp.* Alb.	18	*N.1.Post.Hł.4.*
2	P.	Symplicjusza	19	Archypa M.
3	W	Kunegundy P.	20	Leona Jep.
4	Ś.	Such Każ. Kr. †	21	Tymofteja Pr.
5	C.	Fryderyka Op.	22	SS. Mucz. w E.
6	P.	Kolety P. †	23	Połykarpa Ep.
7	S.	Tomasza z Akw. †	24	Obr. hł. ś. Joana
8	N.	*D.2.Such.* Jana B.	25	*N.2.Post.Hł.5.*
9	P.	Cyryla i Metodego	26	Porfyrja
10	W	40 Męczenników	27	Prokopia Prep.
11	Ś.	Anieli F.	28	Wasyłyja M.
12	C.	Grzegorza Wiel.	29	Kassyana
13	P.	Rozyny P.	1	*Mart.* Eudokii
14	S.	Matyldy P.	2	Fteodata
15	N.	*D.3.Głu.* Lon. M.	3	*N.3.Post.Hł.6.*
16	P.	Lubina M.	4	Harasyma
17	W	Gertrudy P.	5	Konona Mucz.
18	Ś.	Edwarda II. kr.	6	SS. 42 Mucz.
19	C.	Józefa Oblub.	7	Wasyłya M.
20	P.	Eufemii i Teodozji	8	Fteofyłakta Pr.
21	S.	Benedykta Op.	9	40 Mucz. z S.
22	N.	*D.4.Srodop.* Okt.	10	*N. 4.Post.Hł.7.*
23	P.	Wiktora M.	11	Sofronya P.
24	W	Gabryela Arch.	12	Fteofana Prep.
25	S.	*Zwiastow. P. M.*	13	Nikyfora
26	C.	Emanuela	14	Wenedykta
27	P.	Ruperta B.	15	Ahapyja M.
28	S.	Syksta Pap.	16	Sawyna M.
29	N.	*D.5.Czar.* Eustaz	17	*N.5.Post. Hł.8.*
30	P.	Kwiryna M.	18	Kyryłła Ar.
31	W	Balbiny P.	19	Hryzanfta

Kwiecień

D.	t.	Sw. rzymskie		Sw. greckie
1	S.	Hugona B.	20	Pr. Otec.
2	C.	Franc. de Paulo	21	Jakowa Ep.
3	P.	Siedm boleści P.M.	22	Wasyłyja
4	S.	Izydora B.	23	Nykona Prep.
5	N.	*D.6.Kwiet.* Winc	24	*N.6.Post.Hł.1.*
6	P.	Celestyna Pap.	25	*Błah. P. Boh.*
7	W	Hermana W.	26	Sobor Hawryiła.
8	Ś.	Dyonizego B.	27	Matrony Sełun.
9	C	Wieczerza Pańska	28	Czetwer. wełyki
10	P	Wielki Piątek	29	*Piatok wełyki*
11	S.	Wielka Sobota	30	Sobota wełyka.
12	N.	*D. Wielkanoc*	31	*1. Woskr. Hosp.*
13	P.	*Poniedz. Wielk.*	1	*Apr.Pon. Wos.*
14	W	Walerjana Męcz.	2	*Wtor. Wos. H.*
15	Ś.	Ludwiny i Kassyl.	3	Nikity Jep.
16	C.	Kaliksta M.	4	Josyfa
17	P.	Rudolfa W.	5	Fteoduła
18	S.	Apoloniusza M.	6	Ewtychyja Jep.
19	N.	*D.1.Biała* E. wd.	7	*N. 2. Ant.Hł.1.*
20	P.	Agnieszki P.	8	Irydiona Ap.
21	W	Anzelma B.	9	Jewpsychya.
22	Ś.	Sot. i Kaja Męcz.	10	Terentya M.
23	C.	Wojciecha Bisk.	11	Antypy Jep.
24	P.	Jerzego Męcz.	12	Wasyłya
25	S.	Marka Ewang.	13	Artemona Jep.
26	N.	*D.2. po Wiel.* Kle.	14	*N. 3.Myr.Hł.2.*
27	P.	Peregryna W.	15	Arystarcha Ap.
28	W	Witalisa	16	Achapii M.
29	Ś.	Piotra Męcz.	17	Symeona Prep.
30	C.	Katarzyny Sen.	18	Joanna Prep.

Maj D. t.		Sw. rzymskie		Sw. greckie
1	P.	Fil. i Jakóba Ap.	19	Joana Wel.
2	S.	Zygmunta Kr.	20	Teodora Try.
3	N.	*D.3p.W.O.J.Z.*†	21	*N.4.Rozs.Hł.3.*
4	P.	Florjana M.	22	Fteodora Syk.
5	W	Piusa V. P.	23	Hrehorija M.
6	Ś.	Jana w oleju M.	24	Sawwy M.
7	C.	Domiceli Panny	25	Marka Jew
8	P.	Stanisława B.	26	Wasyła
9	S.	Grzegorza B.	27	Symeona Jep.
10	N.	*D.4.p.W.* P. M.Ł.	28	*N.6.Sam.Hł.4.*
11	P.	Beatryksy P.	29	9 Mucz.
12	W	Nereusza i Pankr.	30	Jakowa Ap.
13	Ś.	Serwacego B.	1	*Mai* Jeremyi
14	C.	Bonifacego M.	2	Aftanasya
15	P.	Zofii i 3 córek M.	3	Tymofteja M.
16	S	Jana Nepomuc,	4	Pełahyi P.
17	N.	*D.5.p.W.* Pascha.	5	*N.6.Sli p.Hł.5.*
18	P.	Faliksa spow. } D. krz.	6	Jowa Praw.
19	W	Piotra Celest.	7	Znam. cz. Kresta
20	Ś.	Bernardyna S.	8	Joanna Boh.
21	C.	*Wniebst. Pańsk.*	9	*Woz. Hospod.*
22	P.	Julji P. M.	10	Symeona Ap.
23	S	Dezyderjusza B.	11	Mokija M.
24	N.	*D.6.po. W.* Joa.w.	12	*N.7.s.Ot.Hł 6.*
25	P.	Urbana P. i Mag.	13	Hlykeryi M.
26	W	Filipa Ner.	14	Isydora M.
27	Ś.	Jana Papieża	15	Pachomyja Weł.
28	C.	Wilhelma Ks.	16	Fteodora Osw.
29	P.	Maksyma	17	Andronika Ap.
30	S.	Feliksa Papieża	18	Subota zadusz.
31	N.	*D.Zielone Święta*	19	*S.św. D.Hł.7.*

Czerwiec D. t.		Sw. rzymskie		Sw. greckie
1	P.	*Pon. Ziel. Św.*	20	*Pon. Sosz.ś.D.*
2	W	Erazma B.	21	Konstanty Jel.
3	Ś.	*Such.* Klot. Kr. †	22	Wasylyja M.
4	C.	Flawiana B.	23	Mychaiła Prep.
5	P.	Bonifacego B. †	24	Symeona A.
6	S.	Norberta B. †	25	Obr. Hł. ś. Joan.
7	N.	*D. 1. św. Trójcy*	26	*N.1 W.SS.H.8.*
8	P.	Medarda B.	27	Fterapont a
9	W	Felicyana N.	28	Nykyty P.
10	Ś.	Małgorzaty P.	29	Fteodozyi M.
11	C.	*Boże Ciało*	30	Izaakya Ap.
12	P.	Onufrego W.	31	Jermyja Ap.
13	S.	Antoniego z Pad.	1	*Junyi.* Justyna
14	N.	*D.2.po.Św.*Bazyl.	2	*N.2.T.Ch.H.1.*
15	P.	Wita i Mod. m.m.	3	Łukylyana M.
16	W	Franciszka Reg.	4	Mytrofana Ptr.
17	Ś.	Adolfa B.	5	Dorofteja Jep.
18	C.	Marka i Marcelina	6	Wysaryona Pr.
19	P.	Ser. J. Gerw. i P.	7	Fteodota M.
20	S.	Silweryusza	8	Fteodora Str.
21	N.	*D.3.po Św.* Alojz.	9	*N.3.po S.Hł.2.*
22	P.	Paulina B.	10	Tymofteja Jep.
23	W	Zenona B.	11	Warftłomea Ap.
24	Ś.	Jana Chrzciciela	12	Onufryja Pre.
25	C.	Prospera B.	13	Akilyny M.
26	P.	Jana i Pawła M.	14	Elyseja Pr.
27	S.	Władysława Kr.	15	Amosa Pr.
28	N.	*D. 4. po Św.* L. P.	16	*16.N.4p.S.H.3*
29	P.	*Piotr. i Paw. Ap.*	17	Manuyła M.
30	W	Wspom. św. Pawła	18	Leontyja M.

Lipiec D. t.		Sw. rzymskie		Sw. greckie
1	S.	Teobalda Op.	19	Judy Ap.
2	C.	Nawiedz. N. P. M.	20	Meftodyja Jep.
3	P.	Heliodora B.	21	Julyana M.
4	S.	Józefa Kalasantego	22	Jewsewyja Ep.
5	N.	*D. 5. po Św.* Fil.	23	*N.5.po S.Hł.4.*
6	P.	Izajasza Pr.	24	*Rozd.ś. Joanna*
7	W	Pulcherji	25	Fewronyi M.
8	Ś.	Elżb. Kr. wdowy	26	Dawyda Ftes.
9	C.	Lukr. i Cyryla B.	27	Samsona Pre.
10	P.	Amalji Panny	28	Kyra i Joanna
11	S.	Pelagji P.	29	*Petra i Pawła*
12	N.	*D.6.po Św.* J. z D.	30	*N.6. po S.Hł.5.*
13	P.	Małgorzaty K.	1	*Jul.* Kos. i Dam.
14	W	Bonawentury Dok.	2	Połoz Ryzy. B.
15	Ś.	Rozesłanie Ap.	3	Jakynfta M.
16	C.	N. M. P. Szkapl.	4	Andreja A. K.
17	P.	Aleksego Wyz.	5	Aftanazya Afr.
18	S.	Szymon z Lipnicy	6	Syzoa Wełyk.
19	N.	*D.7.poŚw.*W.z P.	7	*N.7.po S.Hł.6.*
20	P.	Czesława i Kas.	8	Prokopya M.
21	W	Praksedy P.	9	Pankratya Jep.
22	Ś.	Marji Magdaleny	10	SS. 45 Mucz.
23	C.	Apolinarego B.	11	Jewftymyi
24	P.	Krystyny Panny	12	Prokła Mucz.
25	S.	Jakóba Apostoła	13	Sobor św. Hawr.
26	N.	*D.8.p.Św.*A.M.M.	14	*N.8. po S.Hł.7.*
27	P.	Natalii P.	15	Kyryka M.
28	W	Innocentego P.	16	Aftynohena Jep.
29	Ś.	Marty P.	17	Maryny M.
30	C.	Abdona i Senny	18	Jemylyjana M.
31	P.	Ignacego Lojoli	19	Makryny i Dija

Sierpień D. t.		Sw. rzymskie		Sw. greckie
1	S.	Piotra w Okowach	20	Ilyi Pror.
2	N.	*D.9.p.S.*N.M.P.A.	21	*N.9. po S.Hł.8.*
3	P.	Znalez. św. Szcze.	22	Maryi Mahdał.
4	W	Dominika wyz.	23	Trofyma
5	Ś.	N. P. Marji Śnież.	24	Chrystyny M.
6	C.	Przemienienie P.	25	Uspenie św. A.
7	P.	Kajetana Wyzn.	26	Jermołeja M.
8	S.	Cyryaka M.	27	Pantałejmona
9	N.	*D.10. po Św.* Ro.	28	*N.10.poS.H.1.*
10	P.	Wawrzyńca M.	29	Kałynyka M.
11	W	Zuzanny P.	30	Syły Ap.
12	Ś.	Klary Panny	31	Jewdokima P.
13	C.	Hipolita M.	1	*Awhust* Z. ś.Kr.
14	P.	Euzebiusza M.	2	Stefana M.
15	S.	*Wniebo. N. M.P.*	3	Issakia Prp.
16	N.	*D.S.11.poS.* Jac.	4	*N.11.po S.H.2.*
17	P.	Anastazego B.	5	Jewsyhnia
18	W	Heleny Kr.	6	*Preobr. Hosp.*
19	S.	Lud. i Benigna	7	Dometya Pr.
20	C.	Szczepana Kr.	8	Jemylyana
21	P.	Joanny Franc. wd.	9	Matfteja Ap.
22	S.	Filiberta Op.	10	Ławrentyja M.
23	N.	*D.13.po S.* Fil. B.	11	*N.12.p.S.Hł.3.*
24	P.	Bartłomieja Ap.	12	Fotya M.
25	W	Ludwika Kr.	13	Maksyma Prep.
26	Ś.	Zefiryny Panny	14	Michea Pr.
27	C.	Józefa Kalasantego	15	*Uspn. Bohor.*
28	P.	Augustyna B.	16	Dyomyda M.
29	S.	Ścięcie św. Jana	17	Myrona M.
30	N.	*D.13.poSw.* A. S.	18	*N.13. S. Hł.4.*
31	P.	Rajmunda Wyz.	19	Andreja M.

Wrzesień

D. t.	Sw. rzymskie	Sw. greckie
1 W	Idziego Op.	20 Samuiła P.
2 S.	Justa Bis.	21 Ftadeja Ap.
3 C.	Mansueta i Bron.	22 Ahaftonika
4 P.	Rozalji P.	23 Łupa M.
5 S.	Wawrzyńca B.	24 Jewtychia M.
6 *N.*	*D. 14. po Sw.* Z.	25 *N.14.p.S.Hł.5.*
7 P.	Reginy Panny	26 Adryana M.
8 W	*Narodz. P. Marji*	27 Pimona Prep.
9 S.	Gorgoniusza M.	28 Mojseja
10 C.	Mikołaja z Tolen.	29 Uściek. hł. Joan.
11 P.	Prota i Jacka M.M.	30 Aleksandra
12 S.	Gwidona Spow.	31 Położ. paj. P.B.
13 *N.*	*D. 15. po Sw.* Im.	1 *S.N.15p.S.H6*
14 P.	Podwyż. św. Krz.	2 Mamanta M.
15 W	Nikodema N.	3 Aftyma M.
16 S.	*Such.* Ludmili †	4 Wawyła
17 C.	Lamberta B.	5 Zacharyi Pr.
18 P.	Tomasza z W. †	6 Cz. Mih. Ar.
19 S.	Januarjusza †	7 Sozonta M.
20 *N.*	*D. 16. po Sw.* E.	8 *N.16.p.S.H.7.*
21 P.	Mateusza Ap.	9 Joakyma i Anny
22 W	Maurycego M.	10 Mynodory
23 S.	Tekli P. M.	11 Fteodory P.
24 C.	Gerarda B.	12 Awtenoma M.
25 P.	Kleofasa M.	13 Kornilya Sot.
26 S.	Cyprjana i Just.	14 *Wozd. cz. Kre.*
27 *N.*	*D. 17. po Sw.* K.	15 *N. 17.p.S.H.8.*
28 P.	Wacława Męcz.	16 Josafata Ar.
29 W	*Michała Arch.*	17 Sofii M.
30 S.	Hieronima Wyz.	18 Jewmynya Prep.

Październik

D. t.	Sw. rzymskie	Sw. greckie
1 C.	Remigiusza B.	19 Trofyma M.
2 P.	Leodegarda	20 Jewstafya
3 S.	Kandyda B. M.	21 Kodrata Ap.
4 *N.*	*D. 18. po Sw.* N.	22 *N.18.p.S.H.1.*
5 P.	Placyda M.	23 Zacz. św. Joana
6 W	Brunona Wyz.	24 Ftekły M.
7 S.	Justyny P. M.	25 Jefrosyni
8 C.	Brygidy Wdowy	26 Joanna Boh.
9 P.	Dyonizego Areopa	27 Kalystrata
10 S.	Franciszka Borg.	28 Charytona Pr.
11 *N.*	*D. 18. po Sw.* E.	29 *N.19.p.S.H.2.*
12 P.	Maksymiliana B.	30 Hreboryja J. M.
13 W	Edwarda Kr.	1 *Oktow.* P. P. B.
14 S.	Kaliksta Pap.	2 Kipryana Jep.
15 C.	Jadwigi i Teresy	3 Dyonysia
16 P.	Gawła Op.	4 Jerofteja J. M.
17 S.	Florentego Bis.	5 Charytyny M.
18 *N.*	*D. 20. po Sw.* P.	6 *N.20.p.S.H.3.*
19 P.	Rozyny P.	7 Serhia
20 W	Felicyana B.	8 Pelahyi
21 S.	Urszuli P.	9 Jakowa Ap.
22 C.	Korduli P.	10 Jewlampia M.
23 P.	Jana Kapistr.	11 Fyłypa Ap.
24 S.	Rafała Archanioła	12 Prowa M.
25 *N.*	*D. 21. po Sw.* J.	13 *N 21.p.S.H.4.*
26 P.	Ewarysta Pap.	14 Nazarya
27 W	Sabiny M.	15 Jewtymija
28 S.	Szym. i Judy Ap.	16 Łonhina M.
29 C.	Narcyza B.	17 Ozyi Pror.
30 P.	Klaudyusza M.	18 Łuky Ew.
31 S.	Wolfganga	19 Joiła Pror.

Listopad

D. t.	Sw. rzymskie	Sw. greckie
1 *N.*	*D.22.poSw. W.S*	20 *N. 22.p.S.H.5.*
2 P.	Dzień zaduszny	21 Głariona
3 W	Huberta B.	22 Awerkija Jep.
4 S.	Karola Borom.	23 Jakowa Ap.
5 C.	Emeryka	24 Arefty Mucz.
6 P.	Leonarda Wyz.	25 Markiana
7 S.	Engelberta B. M.	26 *Dymetryja M.*
8 *N.*	*D. 23. p. Sw.* Op.	27 *N. 23.p.S.H.6.*
9 P.	Teodora Męcz.	28 Terentyja M.
10 W	Andrzeja z A.	29 Anastasyi
11 S.	Marcina B.	30 Zynowia M.
12 C.	Marcina Pap.	31 Stachya Ap.
13 P.	Eugeniusza	1 *Nowbr.* K. i D.
14 S.	Serafiona M.	2 Akyndyna
15 *N.*	*D. 24. po Sw.* St.	3 *N. 24.p.S.H.7.*
16 P.	Otmara Opata.	4 Joannyka Pr.
17 W	Salomei	5 Hałaktyona M.
18 S.	Otona	6 Pawła Ar.
19 C.	Elżbiety Król.	7 Jerona Mucz.
20 P.	Feliksa de Val	8 *Sobor s. Mich.*
21 S.	Ofiar. N. P. M.	9 Onysifora
22 *N.*	*D. 25. po Sw.* C.	10 *N.25.p.S.H.8.*
23 P.	Klemensa Pap.	11 Myny M.
24 W	Jana od krzyża	12 Joanna Mył.
25 S.	Katarzyny Panny	13 Joanna Złap.
26 C.	Konrada M.	14 Fyłypa Ap.
27 P.	Wirgiliusza B.	15 Hurya
28 S.	Krescentego	16 Matteja Jewan.
29 *N.*	*D. 1. Adw.* Satur.	17 *N.26.poS.H.1.*
30 P.	Andrzeja Ap.	18 Platona Mucz.

Grudzień

D. t.	Sw. rzymskie	Sw. greckie
1 W	Eligiusza B.	19 Awdyja Pror.
2 S.	Bibianny Panny	20 Prokła i Hryh.
3 C.	Franciszka Ksaw.	21 *Wow. Bohor.*
4 P.	Barbary Panny	22 Fylymona Ap.
5 S.	Serafina	23 Amfilochia Jep.
6 *N.*	*D. 2. Adw.* Mik.	24 *D.N.27p.S.H2*
7 P.	Ambrożego †	25 Klymenta
8 W	*Niep. P. N.M.P.*	26 Alypia
9 S.	Leokadji	27 Jakowa M.
10 C.	N. M. P. Loret.	28 Stefana M.
11 P.	Damazego Pap.	29 Paramona M.
12 S.	Maksentego Op.	30 Andreja Ap.
13 *N.*	*D. 3. Adw.* Łuc.	1 *D.N.28p.S.H3*
14 P.	Nikazego i Spir.	2 Awankuma
15 W	Walerjana B.	3 Sofonia
16 S.	*Such.* Adelajdy †	4 Warwary
17 C.	Łazarza B.	5 Sawwy Osw.
18 P.	Gracjana †	6 *Nykołaja Jep.*
19 S.	Nemezyusza †	7 Amwrozja Jep.
20 *N.*	*D. 4. Adw.* Kr.	8 *N. 29.p.S.H.4.*
21 P.	Tomasza Ap.	9 *Zaczat. P.Boh.*
22 W	Zenona M.	10 Myny i Ermoh.
23 S.	Wiktorji Panny	11 Dynyiła
24 C.	Adama i Ewy	12 Spirydiona Jep.
25 P.	*Boże Narodzenie*	13 Ewstratya Jep.
26 S.	*Szczepana Męcz.*	14 Ftyrsa M.
27 *N.*	*D. po B. N.* Jana	15 *N. 30.p.S.H.5.*
28 P.	Młodzianków n.	16 Ahheja Pror.
29 W	Tomasza Bisk.	17 Danyiła Pror.
30 S.	Dawida Króla	18 Sewastyona M.
31 C.	Sylwestra Pap.	19 Wonyfatia M.

Odmiany światła księżycowego.

STYCZEŃ.

Pierwsza kwadra dnia 3. o godz. 3. min. 49 rano.

Pełnia dnia 9. o godzinie 10. minut 39 wieczór.

Ostatnia kwadra dnia 16. o godz. 4. minut 50 wieczór.

Nów dnia 24. o godzinie 7. mint 4 wieczór.

LUTY.

Pierwsza kwadra d. 1. o godzinie 6. min. 2 wieczór.

Pełnia dnia 8. o godz. 9. min. 22 rano.

Ostatnia kwadra dnia 15. o godz. 9. minut 8 rano.

Nów dnia 23. o godz. 2. minut 7 wieczór.

MARZEC.

Pierwsza kwedra dnia 2. o godz. 4. minut 35 rano.

Pełnia dnia 8. o godzinie 8 minut 8 wieczór.

Ostatnia kwadra dnia 16. o godz. 3 minut 15 rano.

Nów dnia 24. o godz. 6. min. 45 r.

Pierwsza kwadra dnia 31. o godz. 12. min. 12 w poł.

KWIECIEŃ.

Pełnia dnia 7. o godz. 7. minut 3 rano.

Ostatnia kwadra dnia 14. o godz. 10. min. 21 wieczór.

Nów dnia 22. o godzinie 8. minut 6 wieczór.

Pierwsza kwadra dnia 29. o godz. 6 min. 4 wieczór.

MAJ.

Pełnia dnia 6. o godzinie 6. minut 23 wieczór.

Ostatnia kwadra dnia 14. o godz. 5. minut 31 wieczór.

Nów dnia 22. o godz. 6. min. 22 rano.

Pierwsza kwadra dnia 28. o godz. 11 min. 28 wieczór.

CZERWIEC.

Pełnia dnia 5. o godzinie 8. minut 28 rano.

Ostatnia kwadra dnia 13. o godz. 11. min. 47 rano.

Nów dnia 20. o godzinie 4. minut 18 wieczór.

Pierwsza kwadra dnia 27. o godz. 7. min. 24 rano.

LIPIEC.

Pełnia dnia 4. o godzinie 10. minucie 13. wieczór.

Ostatnia kwadra dnia 13. o godz. 2. minucie 14. rano.

Nów dnia 19. o godzinie 11. minucie 30 wieczór.

Pierwsza kwadra dnia 26. o godz. 3. min. 25. wieczór.

SIERPIEŃ.

Pełnia dnia 3. o godzinie 1. minucie 25. wieczór.

Ostatnia kwadra dnia 11. o godz. 2. minut 2 wieczór.

Nów dnia 18. o godzinie 6. minut 45 rano.

Pierwsza kwadra dnia 25. o godz. 2. minut 20 rano.

WRZESIEŃ.

Pełnia dnia 2. o godzinie 5. minut 31 rano.

Ostatnia kwadra dnia 9. o godz. 11. minut 37. wieczór.

Nów dnia 16. o godzinie 2. minut 53. wieczór.

Pierwsza kwadra dnia 23. o godz. 4. minut 55. wieczór.

PAŹDZIERNIK.

Pełnia dnia 1. o godzinie 9. minut 31. wieczór.

Ostatnia kwadra dnia 9. o godzinie 7. minut 47 rano.

Nów d. 16. o g. 0. min. 35. rano.

Pierwsza kwadra dnia 23. o godz. 11. minut 16. rano.

Pełnia d. 31. o godz. 0. m. 39 po poł.

LISTOPAD.

Ostatnia kwadra dnia 7. o godz. 3. minut 20 wieczór.

Nów dnia 14. o godzinie 0. minut 29. po poludniu.

Pierwsza kwadra dnia 22. o godz. 8. minut 20. rano.

Pełnia dnia 30. o godzinie 2. minut 34. rano.

GRUDZIEŃ.

Ostatnia kwadra dnia 6. o godz. 11. min. 7 wieczór.

Nów dnia 14. o godzinie 3. minut 7 rano.

Pierwsza kwadra dnia 22. o godz. 6. min. 1 rano.

Pełnia dnia 29. o godzinie 3. minut 21. wieczór.

Tablica wschodu i zachodu słońca.

Miesiąc	Dzień	Wschód słońca G.	Wschód słońca M.	Zachód słońca G.	Zachód słońca M.	Miesiąc	Dzień	Wschód słońca G.	Wschód słońca M.	Zachód słońca G.	Zachód słońca M.
Styczeń	5	7	58	4	2	Lipiec	5	3	48	8	12
	10	7	55	4	5		10	3	53	8	7
	15	7	51	4	9		15	3	58	8	2
	20	6	46	4	4		20	4	5	7	55
	25	6	40	4	20		25	4	12	7	48
	30	6	33	4	29		30	4	20	7	40
Luty	5	7	23	4	38	Sierpień	5	4	29	7	31
	10	7	13	4	48		10	4	35	7	25
	15	7	3	4	58		15	4	40	7	20
	20	6	53	5	8		20	4	50	7	10
	25	6	45	5	16		25	5	—	7	—
	28	6	39	5	29		30	5	10	6	50
Marzec	5	6	30	5	25	Wrzesień	5	5	22	6	37
	10	6	21	5	39		10	5	29	6	30
	15	6	10	5	50		15	5	38	6	21
	20	6	—	6	—		20	5	46	6	13
	25	5	49	6	11		25	5	54	6	5
	30	5	40	6	22		30	6	2	5	57
Kwiecień	5	5	56	6	36	Październik	5	6	11	5	48
	10	5	27	6	45		10	6	22	5	37
	15	5	4	6	56		15	6	30	5	29
	20	4	54	7	6		20	6	40	5	10
	25	4	42	7	18		25	6	50	5	9
	30	4	33	7	25		30	7	1	4	58
Maj	5	4	25	7	35	Listopad	5	7	11	4	48
	10	4	15	7	45		10	7	20	4	39
	15	5	6	7	54		15	7	29	4	30
	20	4	—	8	—		20	7	36	4	23
	25	3	55	8	5		25	7	45	4	14
	30	3	50	8	10		30	7	53	4	6
Czerwiec	5	3	44	8	16	Grudzień	5	7	58	4	2
	10	3	42	8	18		10	8	2	4	58
	15	3	40	8	20		15	8	2	3	58
	20	3	40	8	20		20	8	3	3	57
	25	3	42	8	18		25	8	3	3	57
	30	3	50	8	10		30	8	1	3	59

TABELKA STEMPLOWA.

Skala I. na Weksle

Skala I. na Weksle	Należ. stempl. złr.	ct.
do 60 złr.	—	5
nad 60 „ 120 „	—	10
„ 120 „ 240 „	—	20
„ 240 „ 360 „	—	30
„ 360 „ 480 „	—	40
„ 480 „ 600 „	—	50
„ 600 „ 720 „	—	60
„ 720 „ 840 „	—	70
„ 840 „ 960 „	—	80
„ 960 „ 1080 „	—	90
„ 1080 „ 1200 „	1	—

itd. od każdych 1200 złr. o 1 złr. więcej, a każde 1200 złr. niespełna, liczy się za całość.

Skala II. na Dokumenta

Skala II. na Dokumenta	Należ. stempl. złr.	ct.
do 20 złr.	—	7
nad 20 „ 40 „	—	13
„ 40 „ 60 „	—	19
„ 60 „ 100 „	—	32
„ 100 „ 200 „	—	63
„ 200 „ 300 „	—	94
„ 300 „ 400 „	1	25
„ 400 „ 800 „	2	50
„ 800 „ 1200 „	3	75
„ 1200 „ 1600 „	5	—
„ 1600 „ 2000 „	6	25
„ 2000 „ 2400 „	7	50
„ 2400 „ 3200 „	10	—
„ 3200 „ 4000 „	12	50
„ 4000 „ 4800 „	15	—
„ 4800 „ 5600 „	17	50
„ 5600 „ 6400 „	20	—
„ 6400 „ 7200 „	22	50
„ 7200 „ 8000 „	25	—

Nad 8000 złr. od każdych 400 złr. opłaca się nadwyżki po 1 złr. 25 cnt.—Ilość niedochodząca 400 złr. uważana jest za całkowitą.

Skala III. na Odsetki.

Skala III. na Odsetki.	Należ. stempl. złr.	ct.
do 10 złr.	—	7
nad 10 „ 20 „	—	13
„ 20 „ 30 „	—	19
„ 30 „ 50 „	—	32
„ 50 „ 100 „	—	63
„ 100 „ 150 „	—	94
„ 150 „ 200 „	1	25
„ 200 „ 400 „	2	50
„ 400 „ 800 „	3	75
„ 600 „ 800 „	5	—
„ 800 „ 1000 „	6	25
„ 1000 „ 1200 „	7	50
„ 1200 „ 1600 „	10	—
„ 1600 „ 2000 „	12	50
„ 2000 „ 2400 „	15	—
„ 2400 „ 2800 „	17	50
„ 2800 „ 3200 „	20	—
„ 3200 „ 3600 „	22	50
„ 3600 „ 4000 „	25	—

Nad 4000 złr. od każdych 200 złr., nadwyżka 1 złr. 25 cnt. — Ilość niedochodząca 200 złr. uważa się za całkowitą.

Uwaga ogólna. Stronom dozwolone jest wszystkie opłaty skal powyższych, jeżeli przewyższają kwotę 20 złr. (czyli z dodatkiem nadzwyczajnym 25 złr.), albo za pomocą marek stemplowych, albo przez zapłacenie opłaty w gotówce w urzędzie do poboru należytości uprawnionym zaspokoić.

Tablica zamiany korcy polskich na miary objętości austrjackie, rosyjskie, pruskie, francuzkie i angielskie.

Ilość korcy polskich	Austrjac.		Rosyjskie			Pruskie		Franc.		Angielskie			Łaszt gda. po 60 szefli		
	Metzen	1/16 Maassel	Czetwert.	Czetwe-ryki	Garnce	Szefle	1/16 Metzen	Hectolit.	Litry	Kwarter	Buszle	Galony	Łaszty	Szefle	Metzen
1	2	1,3	—	4	7	2	5,3	1	28	—	3	4,2	—	2	5,3
2	4	2,6	1	1	6,1	4	10,5	2	56	—	7	0,4	—	4	10,5
3	6	3,9	1	6	5,2	6	15,8	3	84	1	2	4,5	—	6	15,8
4	8	5,2	2	3	4,2	9	5	5	12	1	6	0,7	—	9	5
5	10	12,9	3	—	3,3	11	10,3	6	40	2	1	6,1	—	11	10,3
6	12	14,2	3	5	2,3	13	15,6	7	68	2	5	1	—	13	15,6
7	14	9,1	4	2	1,4	16	4,8	8	96	3	—	5,2	—	16	4,8
8	16	10,4	4	7	0,4	18	10,1	10	24	3	4	1,4	—	18	10,1
9	18	11,7	5	3	7,5	20	15,4	11	52	3	7	5,6	—	20	15,4
10	20	13	6	—	6,6	23	4,6	12	80	4	3	1,8	—	23	4,6
20	41	10	12	1	5,1	46	9,2	25	60	8	6	3,6	—	46	9,2
30	62	7	18	2	3,7	69	13,9	38	40	13	1	5,4	1	9	13.9
40	83	4	24	3	2,3	93	2,5	51	20	17	4	7,2	1	33	2,5
50	104	1	30	4	0,9	116	7,1	64	—	22	—	1	1	56	7,1
60	124	14	36	4	7,4	139	11,7	76	80	26	3	2,7	2	19	11,7
70	145	11	42	5	6	163	0,4	89	60	30	6	4,5	2	43	0,4
80	166	8	48	6	4,6	186	5	102	40	35	1	6,3	3	6	5
90	187	5	54	7	3,2	209	9,6	115	20	39	5	—	3	29	9,6
100	208	2	61	—	1,7	232	14,2	128	—	44	—	1,9	3	52	14,2
500	1040	10,5	305	1	0,6	1164	7,2	640	—	220	1	1,6	19	24	7
1000	2081	5	610	2	1,3	2328	14,4	1280	—	440	2	3,2	38	48	14

Tablica zamiany miar gruntowych polskich na miary gruntowe austrjac., rosyjs., prus., francuz. i angielskie.

Ilość morg. polskich	Austrjackie			Rosyjskie			Pruskie			Francuz.			Angielskie		
	Morgi (Joch)	Sążnie kwadrat. 1/1000	1/100	Diesia-tyny	Sążnie	1/200	Morgi Magd.	Pręty 1/180	1/100	Hektary	Acres	1/100	Acres	Poles k. 1/160	1/100
1	—	1556	36	—	1229	92	2	34	70	0	55	98	1	61	36
2	1	1512	73	1	59	84	4	69	41	1	11	97	2	122	73
3	2	1469	09	1	1289	76	6	104	11	1	67	97	4	24	78
4	3	1425	46	2	119	69	8	138	82	2	23	95	5	88	46
5	4	1381	82	2	1249	61	10	173	52	2	79	94	6	146	82
6	5	1338	19	3	179	54	13	28	23	3	35	92	8	48	19
7	6	1294	55	3	1409	46	15	62	93	3	91	01	9	109	55
8	7	1250	91	4	289	38	17	97	64	4	47	65	11	10	92
9	8	1207	28	4	1469	31	19	132	34	5	3	88	12	72	28
10	9	1170	64	5	290	23	21	167	05	5	59	87	13	133	65
20	19	741	29	10	598	46	43	154	09	11	19	74	27	107	30
30	29	311	93	15	897	69	65	141	14	16	79	61	41	80	95
40	38	1482	57	20	1196	92	87	128	18	22	39	49	55	84	60
50	48	1053	21	25	1496	15	109	115	23	27	99	26	69	28	25
60	58	623	86	30	1795	38	131	102	26	33	59	23	83	1	90
70	68	194	50	35	2094	61	153	89	31	39	19	10	96	135	85
80	77	1365	14	40	2393	84	175	76	36	44	76	58	100	109	20
90	87	935	78	46	293	08	197	63	41	50	28	85	124	82	85
100	97	507	42	51	592	31	219	50	46	55	98	72	138	56	48
500	486	936	13	256	561		1096	72	29	279	93	60	691	122	40

Tablica zamiany wag austrjackich na cłowe.

Wiedeńskie	Cłowe		Wiedeńskie	Cłowe		Wiedeńskie	Cłowe		Wiedeńskie	Cłowe	
funty	funty	łuty	funty	funty	łuty	funty	funty	łuty	funty	funty	łuty
1	1	$3\frac{9}{23}$	14	15	$17\frac{11}{23}$	27	30	$1\frac{13}{23}$	40	44	$15\frac{15}{23}$
2	2	$6\frac{18}{23}$	15	16	$20\frac{20}{23}$	28	31	$4\frac{22}{23}$	41	45	$19\frac{1}{23}$
3	3	$10\frac{4}{23}$	16	17	$24\frac{6}{23}$	29	32	$8\frac{8}{23}$	42	46	$22\frac{16}{23}$
4	4	$13\frac{13}{23}$	17	18	$27\frac{15}{23}$	30	33	$11\frac{17}{23}$	43	47	$25\frac{10}{23}$
5	5	$16\frac{22}{23}$	18	20	$1\frac{1}{23}$	31	34	$15\frac{2}{23}$	44	48	$29\frac{5}{23}$
6	6	$20\frac{8}{23}$	19	21	$4\frac{10}{23}$	32	35	$18\frac{12}{23}$	45	50	$2\frac{14}{23}$
7	7	$23\frac{17}{23}$	20	22	$7\frac{19}{23}$	33	36	$21\frac{21}{23}$	46	51	6
8	8	$27\frac{3}{23}$	21	23	$11\frac{5}{23}$	34	37	$25\frac{3}{23}$	47	52	$9\frac{4}{23}$
9	10	$\frac{12}{23}$	22	24	$14\frac{14}{23}$	35	38	$28\frac{16}{23}$	48	53	$12\frac{18}{23}$
10	11	$3\frac{21}{22}$	23	25	18	36	40	$2\frac{2}{23}$	49	54	$16\frac{11}{23}$
11	12	$7\frac{7}{23}$	24	26	$21\frac{9}{23}$	37	41	$5\frac{11}{23}$	50	55	$19\frac{13}{23}$
12	13	$10\frac{16}{23}$	25	27	$24\frac{18}{23}$	38	42	$8\frac{20}{23}$	100	111	$9\frac{2}{23}$
13	14	$14\frac{2}{23}$	26	28	$28\frac{4}{23}$	39	43	$12\frac{6}{23}$	—	—	—

Stosunek wagi mięsa i innych części użytkowych do wagi żywego zwierzęcia.

A) **Woły i krowy.**	Ze zwierząt: Chudych funty	Wpół-tłustych funty	Utuczonych funty
a) 100 funtów wagi żywego zwierzęcia dają:			
Czystego mięsa w 4 ćwierciach .	44—49	50—56	60—57
Łoju	2— 4	5— 7	8—12
Flaki, głowa i nogi . . .	12—10	10— 8	6— 8
Waga świeżej skóry . . .	8— 7	7— 6	7— 6
Razem	66—70	72—77	81—83
Krew, exkrementa i t. p. . .	34—30	28—23	19—17

B) **Cielęta.**	Podług Rudolfa Andre	Podług P. Arenstein
b) 100 funtów wagi żywych cieląt dają:		
Czystego mięsa	64	56
Głowa	7	6
Nogi	3	4
Flaki, wątroba i t. d . . .	8	10
Skóra	$8\frac{1}{4}$	9
Razem	$90\frac{1}{4}$	85
Krew, exkrementa i t. p. . .	$9\frac{3}{4}$	15

C) **Owce.**	Z owiec w stanie zwyczaj.	Z owiec średnio wypasionych	Z owiec dobrze wypasionych
c) 100 funtów wagi żywej owcy dają:			
Czystego mięsa	44—47	47—50	51—53
Łoju	1— 2	4— 7	8—10
Głowa, płuca, wątroba . . .	9— 8	8— 7	7— 6
Skóra	15— 7	12— 7	10— 7
Razem	69—64	71—71	76—76
Krew, exkrementa i t. p. . .	31—36	29	24

D) **Świnie.**	W świniach średnio utuczonych	W świniach dobrze utuczonych
d) 100 funtów wagi żywego zwierzęcia dają:		
Mięsa czystego	40—38	37—35
Słoniny	32—38	39—42
Sadła	7— 5	9— 8
Podrobiu, nóg i t. p. . . .	10— 9	7— 8
Razem	89—90	92—93
Krew, exkrementa	11—10	8— 7

Porównanie ekonomicznej wartości różnych gatunków nawozu podług Emila Wolfa.

	W100 częściach nawozu zawiera się				Ilość nawozu na jeden morg	Zużycie się nawozu			1 centnar nawozu odpowiada oborniku
	Wody	Azotu	Kwasu fosforowe.	Potażu		W 1szym roku	W 2gim roku	W 3cim roku	
	%	%	%	%	cent.	%	%	%	cent.
Obornik . . .	75	0,4	0,25	1,0	400	33	34	33	1
Nawóz koński świeży	75	0,7	0,3	2,0	250	50	35	15	1,5
„ owczy . .	67	0,9	0,4	2,0	250	45	35	20	1,7
„ świński . .	85	0,3	0,2	0,7	500	30	35	35	0,75
„ krowi . .	80	0,35	0,2	0,9	450	25	40	35	0,9
Odchody ludzkie .	74	1,0	1,2	1,0	75	75	15	10	3
Uryna . . .	96	1,0	0,2	0,5	50	100	—	—	3
Pudretta dobra .	15	3,0	4,0	3,0	18¾	65	25	10	10
Krew płynna . .	80	3,2	0,5	1,0	15	100	—	—	10
Dobry nawóz ze krwi	15	10,0	8,0	5,0	5	80	20	—	45
Guano peruw. . .	12	12,5	10,0	3,0	3¾	60	25	15	65
Makuchy rzepakowe	14	4,5	2,0	1,5	12½	65	25	10	18½
Mąka z kości rozłożona przez parę .	12	4,5	24,0	—	6¼	50	30	30	40
Mąka z kości wytrawiana kwas. siarcz.	12	3,0	17,0	—	4½	75	15	10	40
Dobry nawóz z odpadków zwierzęcych i śmieci .	15	10,0	12,0	8,0	5	65	25	10	50

Tablica ilości mąki i chleba z danej ilości zboża.

Z danego zboża funtów	Młynarz powinien oddać				Ubytek z rozpruszenia		Wypieka się chleba							
	czystej mąki		otrąb				z funtów	z mąki żytniej				żyta w ziarnie	
								od		do		do	
	Funty i łuty												
10	7	28	9	28	—	14½	10	13	10	15	—	12	—
20	15	24	2	3	—	29	20	26	21	30	—	24	—
30	23	20	3	5	1	11	30	40	—	45	—	36	—
40	31	16	4	6½	1	25½	40	53	10	60	—	48	—
50	39	16	5	8	2	8	50	66	20	75	—	60	—
60	47	8	6	10	2	22½	60	80	—	90	—	72	—
70	55	4	7	11½	3	5	70	93	10	105	—	84	—
80	63	—	8	13	3	19	80	106	20	120	—	96	—
90	70	28	9	14½	4	1½	90	120	—	135	—	108	—
100	78	24	10	14	4	18	100	133	—	150	—	120	—
200	157	16	20	28	9	4							

Dobrze wyczyszczone zboże ważyć powinno.

Gatunki zboża (korzec)	Wagi Wiedeń.	Wagi Cłowej	Gatunki zboża (korzec)	Wagi Wiedeń.	Wagi Cłowej
Pszenica . . .	170	189	Kukurudza. .	170	189
Żyto . . .	160	178	Koniczyna. .	180	200
Jęczmień . .	140	155	Rzepak . .	150	166
Owies. . .	100	111	Wyka. . .	170	189
Groch. . .	175	194			

Wykaz ilości paszy jaką krowom zimową porą dawać należy.

Na 100 funtów żywej wagi podług E. Wolfa przypada: części organicznych 24 funtów, drzewnych 9 fnt., azotowych 2,5, bezazotowych 12,5.

I. (funt.)
Siana . . 10
Grochowin 15
Ziemniaków 12
Ospy z wyki 1½

II. (funt.)
Siana . . 12
Jęczmionki 11
Ziemniaków 15
Makuchów 3

III. (funt.)
Siana . . 15
Jęczmionki 9
Buraków . 30
Makuchów 2½

IV. (funt.)
Siana . . 8
Koniczyny 8
Owsianki . 8
Ziemniaków 13
Otrąb pszen. 2

V.
Siana . . 6
Koniczyny 8
Owsianki 10
Ziemniaków 16
Makuchów . 1½

VI.
Koniczyny . 12
Plew pszenn. 6
Owsianki . 6
Ziemniaków 20
Otrąb żytnich ⅔

VII.
Koniczyny 10
Jęczmionki 10
Wytłoczyn 25
Otrąb pszenn. 3

VIII.
Koniczyny . 5
Owsianki . 8
Plew pszenn. 6
Wytłoczyn 28
Makuchów . 3

IX.
Siana . . 15
Koniczyny . 3
Plew pszenn. 9
Ziemniaków 10
Makuchów . 1

X.
Siana , . 12
Grochowin . 8
Plew pszen. 5
Buraków . 20
Makuchów . 2

XI.
Siana . . 9
Plew groch. 6
Owsianki . 10
Buraków . 15
Mąki z bobiku 3

XII.
Siana . . 6
Siana z lucer. 6
Owsianki . 11
Buraków . 35
Ospy z wyki i jęczmienia 2½

XIII.
Siana . . 10
Koniczyny . 5
Owsianki . 9
Wytłoczyn 15
Makuchów . 2

XIV.
Siana . . 12
Potrawu . . 6
Plew pszen. 9
Wytłoczyn 10
Makuchów 1

XV.
Owsianki . 13
Potrawu . 9
Koniczyny . 5
Wywaru . . 80

XVI.
Owsianki . 5
Koniczyny . 5
Strąk. rzep. 8
Siana . . 10
Wywaru . 60

XVII.
Siana . . . 10
Grochowin . 7
Plew pszen. 8
Wywaru . 58
Ospy żytniej 2½

XVIII.
Siana . . 10
Grochowin . 3
Jęczmionki 8
Buraków . 28
Słodzin . . 20

XIX.
Siana . . 12
Koniczyny . 5
Owsianki . 8
Buraków . 20
Słodzin . . 10

XX.
Siana . . 5
Koniczyny . 6
Owsianki . 12
Buraków . 30
Wysiewu słodowego . 3

XXI.
Koniczyny . 11
Potrawu . 4
Słom. pszen. 6
Wytłoczyn 20
Melasy . . 3

XXII.
Siana . . 8
Słomy z bob. 8
Grochowin . 8
Ziemniaków 10
Melasy . . 2½

XXIII.
Siana . . 10
„ z espar. 9
Plew pszen. 8
Owsianki . 3
Melasy . . 2

XXIV.
Siana z lucer. 9
Owsianki . 7
Plew pszen. 6
Buraków . 40
Żytniej ospy 3

Właśc. i wydawca A. Gostkowski. — Redaktor odpow. Karol Widman.